

ZPRÁVY

ČESKÉ SPOLEČNOSTI RUKOPISNÉ

2

Řada: VII

ISSN 1213-9033

Prosinec 2008

Obsah

Články

Jiří Urban: <i>Rukopisy na prahu jedenadvacátého století</i>	25
Dana Mentzlová: <i>Brigit Krehl o Herderovi a Rukopisu zelenohorském</i>	34
Jiří Urban: <i>Brdy a naše Rukopisy</i>	38
Recenze	39
Členské zprávy	41
Drobné zprávy za rok 2008	43

Rukopisy na prahu jedenadvacátého století

JIŘÍ URBAN

Když koncem minulého roku Česká společnost rukopisná upozornila Ministerstvo kultury na málo známé skutečnosti dokazující neprůkaznost a tendenčnost ve zkoumání Rukopisů tzv. Ivanovovým týmem (PŘÍLOHA 1), dočkala se odpovědi, která dávala určitou naději na uskutečnění nových zkoušek Rukopisů skutečně exaktními metodami, bez účasti zainteresovaných žurnalistů (PŘÍLOHA 2). U příležitosti vystavení Rukopisů v Národním muzeu v květnu tohoto roku se možnosti provedení nových zkoušek dotkla i některá významná média. V reportáži televize Nova se knihovník Národního muzea Mgr. Petr Mašek vyjádřil, že by se Národní muzeum nebránilo novému přezkoumání Rukopisů.

Chemickou cestou

Rukopisná společnost pak kontaktovala některá pracoviště, na nichž by bylo možno přezkoumat některá tvrzení Ivanovova týmu a eventuálně provést datování Rukopisů skutečně exaktními metodami. Velice vstřícně se k problému postavila Vysoká škola chemicko-technologická (PŘÍLOHA 3). Když pak bylo Národní muzeum požádáno o souhlas s provedením nových zkoušek na VŠCHT, dostala Rukopisná společnost zamítavou odpověď (PŘÍLOHA 4) s tímto zdůvodněním: „*Dosavadní výzkumy společenských věd přinesly v minulosti již dostatečné důkazy o tom, že Rukopisy nejsou z té doby, do které se hlásí. Další potvrzování těchto závěrů novým chemickým výzkumem považujeme za zbytečné.*“

Výrok v sobě obsahuje signál, že se snad nadále již nebude operovat „chemickými protokoly Kriminalistického ústavu“. Toto stručné a nepřímé sdělení, zatím vtělené jen do interní korespondence, se ale sotva dotkne širší obce zájemců, masivně dezinformovaných literaturou faktu. Ester Nováková, známá svým posledním překladem Rukopisů do moderní češtiny, se nedávno v článku *Těžko zůstat nezasažen* [1] vyznala z vlivu, který na ni učinilo čtení knih spisovatele Ivanova. Dodnes i mnozí významní představitelé vědeckého světa jsou v hloubi duše přesvědčeni, že padělanost Rukopisů byla prokázána chemickými zkouškami Kriminalistického ústavu. A to i přes doznání řešitelského týmu, že chemie rozhodně nebyla datovací metodou, a přes odmítavý postoj Vědecké rady Kriminalistického ústavu k Ivanovově průzkumné akci.

Náprava neblahého stavu dnešního poznání RKZ by bývala byla dobře možná provedením nových zkoušek. Zkoušky předchozí by pak nemělo smyslu dále rozebírat. Tím by se také vyhovělo přání komise Národního muzea, která v roce 1992 nevěřejně oponovala „protokoly“ Ivanovova týmu a v závěru vyslovila požadavek nediskutovat veřejně o těchto materiálech, kvůli nebezpečí, že „*by rozvířené diskuse bylo zneužito obránci Rukopisů*“ [2].

Kam se hlásí Rukopisy

V odpovědi Národního muzea dále nacházíme důmyslnou formulaci, že „*Rukopisy nejsou z té doby, do které se hlásí*“, která umožňuje novým odpůrcům opustit staré důkazy, postavené na osobě Václava Hanky, a přijmout hypotézy jiné. Například profesora Krejčího, jenž v roce 1974 vystoupil s teorií, že Rukopisy byly stvořeny v době barokní, nebo profesora Daneše, jenž klade vznik Rukopisů k roku 1500.

Musím však podotknout, že Rukopisy samy se nikam nehlásí. Jsou jen badatelé, kteří dle svých znalostí a interpretačních schopností datují vznik Rukopisů do té či oné doby. Například v tzv. protokolech Ivanovova týmu se praví, že „*písmo RZ se snaží jazykově, historicky i paleograficky vzbudit dojem, že pochází asi z desátého století*“. Děj líčený v Rukopise zelenohorském se všeobecně klade asi do 10. století. Ale to ještě neznamená, že samotný rukopis byl v této době také zapsán na pergamen. Zelenohorský rukopis je totiž pozůstatek takzvané orální poezie, která se ústním podáním předávala z generace na generaci a teprve po staletích byla písemně zaznamenána. To jsou zákonitosti, které platí ve všech světových literaturách a měly by být respektovány i v Česku. Paleograf Josef Emler již v devatenáctém století určil dle písma dobu zápisu RZ do třináctého století a nic z toho nevyvozoval proti pravosti tohoto rukopisu. A nedávno zesnulý jazykovědec Julius Enders dle charakteristik jazyka datuje dobu zápisu do třináctého století rovněž. Ivanovův badatelský tým učinil nesprávné závěry, když nerozlišil dobu děje a dobu zápisu.

Před sto lety se ovšem neužívalo citované neurčité formule, že „*Rukopisy nejsou z té doby, do které se hlásí*“, ale naopak se s velkou určitostí tvrdilo, že Rukopisy se svým duchem hlásí do doby národního obrození a že jsou dílem Václava Hanky, případně ještě nějakých dalších pomocníků. Existuje například prohlášení, které v roce 1911 podepsalo třiapadesát odborníků a kde stojí psáno: „... *podvrženost rukopisu Královédvorského (i Zelenohorského) a jejich sepsání Hankou a Lindou prokázána byla se stránky jazykové, historické, literárněhistorické a také paleografické hojnými, neklamnými, nevyvrácenými a nevyvrátnými důkazy. Jakékoliv další hájení těchto padělků nemůže být nic jiného, nežli neodůvodněné opakování marných obran dřívějších, zakládá se jen na klamných soudech a tvrzeních a na nedostatečném posuzování celé otázky.*“

A přece se točí

Toto prohlášení vzniklo ovšem v době, kdy ještě mínění veřejnosti bylo zpracováno klamným tvrzením Ladislava Dolenského, že se Václav Hanka podepsal do Rukopisu zelenohorského kryptogramem „*Hanka fecit*“. Jaroslav Goll, jeden z nejvážnějších odpůrců pravosti Rukopisů, se však s uvedeným prohlášením neztotožnil. Naopak hájil

právo další kritiky, předpověděl dlouhé trvání sporu a konstatoval: „*Kde jest autorita tak neomylná, která by prohlásiti směla, že spor možný není, která by i moc měla mlčení uložit, obávati by se musila, že se dříve nebo později ozve: a přece se točí!*“

Od roku 1911 se rukopisný spor několikrát dostal do vysokých otáček a tu došlo ke značnému nárůstu poznatků o Rukopisech, vesměs ve prospěch jejich pravosti.

Za nejzávažnější argumenty proti pravosti byly kdysi, a snad jsou ještě i dnes, považovány námitky jazykovědce Jana Gebauera. Ale již v roce 1911 Zikmund Winter, neutrální v rukopisném sporu, charakterizoval věc takto: „*Ke svému mínění, že otázka Rukopisů jest dosud nerozřešena, došel jsem takhle. Od počátku boje byly námitky filologické pokládány za hlavní věc! Gebauer uváděl hromadu slov a forem, tvrdě, že ve staré češtině jsou nemožny. Z námitek takové autority neměla padnout ani jediná! V těch měla být pravda, které se nedají nohy polámati. Zatím však i při nedostatečné obraně Rukopisů padala jedna námitka po druhé. Já sám, nehledaje, nacházel jsem ve starých knihách slova podle Gebauera nemožná.*“

A Miroslav Komárek ve sborníku *RKZ – Dnešní stav poznání* z roku 1969 podrobil kritice Gebauerovy důkazy z koincidencí, na nichž Gebauer hlavně stavěl. Dnes je tato argumentace i oficiální vědou opuštěna, ale řada odborníků o tom neví nebo nechce vědět a tvrdí, že rukopisný spor byl vyřešen a uzavřen už dávno, pokud netvrdí, že byl vyřešen týmem spisovatele Ivanova nedávno.

V dopise Ministerstvu kultury, kterým Rukopisná společnost poukázala na nedostatečnost posledního hmotného průzkumu, se nepožadovalo kategoricky provedení nového hmotného průzkumu. Sdělovalo se jen, že by to byla jedna z možností nápravy. Existuje přirozeně i možnost jiná, zahájit otevřenou diskusi na poli společenských věd. To ovšem předpokládá odmítnout přístup, k němuž před patnácti lety vyzval Mojmír Otruba, bývalý ředitel Ústavu pro českou a světovou literaturu, když v článku *Pravé kontra nepravé Rukopisy – a co dál* [3] označil aktivitu rukopisné obrany za společensky nebezpečnou a otevřeně vyzval mocné k jejímu bojkotu. Odpověď Národního muzea na žádost o nové zkoušky je naopak provázena vyjádřením díků České společnosti rukopisné za pozornost, kterou Rukopisům věnuje. Zdá se tedy přeci jen, že by pro potřebnou diskusi o problematice Rukopisů mohly na počátku dvacátého prvního století nastat příznivější podmínky.

Poznámky

- [1] Těžko zůstat nezasažen [o přebásnění Rukopisů s bohemistkou Ester Novákovou]. *Rozrazil* 3/2008.
- [2] Publikováno v: Urban J., Nesměrák K.: *Fakta o protokolech RKZ*. Praha, Neklan 1997, str. 53–54.
- [3] Otruba M.: *Pravé kontra nepravé Rukopisy – a co dál*. *Literární noviny* 3, 1992, č. 33, str. 4.

PŘÍLOHA 1

Česká společnost rukopisná

160 00 Praha 6, Jugoslávských partyzánů 21

vážený pan
Mgr. Václav Jehlička
ministr kultury České republiky

Praha, 20. prosince 2007

Vážený pane ministře,

v letošním roce, v němž si připomínáme 190. výročí nálezu Rukopisu královédvorského a Rukopisu zelenohorského, uplynulo zároveň čtyřicet let od zahájení průzkumu RKZ tzv. Ivanovovým týmem. Stalo se tak se souhlasem Ministerstva kultury ČSR podle přípisu čj. 10.406-67-SM ze dne 15. prosince 1967.

Výsledky tohoto průzkumu, jež jsou mnohdy prezentovány jako jednoznačný důkaz padělanosti Rukopisů, jsou ovšem značně problematické. Kritická šetření svědčí o tom, že průzkum nebyl prováděn kvalitně a že zkoumání nebyla ušetřena vlivů, které nelze označit za vědecké. Pro bližší podrobnosti si dovoluujeme odkázat na spis *Fakta o Protokolech RKZ*, který vznikl s finanční podporou Ministerstva kultury ČR, a na přepis diskuse z oponentního řízení v Kriminologickém ústavu, které přikládáme v příloze.

Uvedené skutečnosti však dosud nepronikly v širší známost a tak laická i odborná veřejnost setrvává v mylných představách, vytvořených informační kampaní spisovatele Ivanova. Příkladem mohou být vyjádření historika Alaina Soubigua, že „nepravost Rukopisů byla definitivně prokázána chemickým rozborom prováděným v letech 1967–1970“ či podobné vyjádření Prof. Šmahela při přebírání čestného doktorátu na Univerzitě Pardubice, aj.

Jednou z možností, jak dosáhnout nápravy věci, je provedení nového hmotného průzkumu Rukopisů. V současné době již existuje řada bezpečných, nedestruktivních metod k exaktnímu datování rukopisů. Zkoumání na akademické půdě s uplatněním ve vědě zavedených zvyklostí, bez účasti žurnalisty, by jistě dalo lepší předpoklady k získání objektivních výsledků.

Věříme, že s ohledem na skutečnost, že Rukopisy patří do kulturního dědictví nejen českého, ale i evropského, objektivně zvážíte, zda si RKZ zaslouží serióznější prozkoumání, než to, které započal Ivanovův tým před čtyřiceti lety a které neslouží ke cti české vědy.

Za Českou společnost rukopisnou

RNDr. Karel Nesměrák, Ph.D.
předseda

Ing. Jiří Urban
jednatel

PŘÍLOHA 2

Václav Jehlička
ministr kultury

V Praze dne 11. ledna 2008
Č. j.: 18444/2007

Vážený pane předsedo,

v dopise, který jste mi, spolu s jednatelem České společnosti rukopisné, zaslal dne 20. prosince 2007, mě informujete o tom, že ještě čtyřicet let poté, co tzv. Ivanovovův tým zkoumal Rukopisy zelenohorský a královédvorský, trvají pochybnosti o vědecké úrovni a tudíž i o výsledcích tohoto výzkumu a v závěru dopisu vyjadřujete víru, že ministr kultury „objektivně zváží, zda si Rukopisy zaslouží serióznější prozkoumání“. Ministr kultury ani jeho úřad však pro *objektivní* posouzení tohoto problému nemají nejen dostatek podkladů, ale ani nástroje, jak si takové podklady opatřit. Na základě toho, co o věci vím, bych proto mohl poskytnout pouze názor *subjektivní*, např. – ano, myslím si, že si Rukopisy serióznější prozkoumání zaslouží. Obávám se však, že by Vás taková odpověď neuspokojila. Proto se k Vašemu dopisu mohu vyjádřit pouze v obecné rovině a odkázat Vás na standardní a všeobecně známé postupy.

Ministerstvo kultury je – vedle Grantové agentury České republiky a dalších resortů – úřadem, který podporuje vědeckou činnost ze svého programu „Výzkum a vývoj“. Za určitých podmínek je možné z tohoto programu podpořit jakýkoliv vědecký výzkum, který se týká získávání poznatků o dějinách z hmotných i duchovních kulturních statků. Pravidelně, nikoliv ale každoročně, vyhlašuje veřejné soutěže, do nichž lze přihlásit výzkumné záměry a projekty (výsledky veřejné soutěže na rok 2008 jsou zveřejněny na webové stránce ministerstva), ty posoudí hodnotitelské komise a na výzkumné záměry a projekty, které v soutěži uspějí, jsou pak poskytovány finanční prostředky. Pokud by tedy měl být zahájen další výzkum Rukopisů s podporou Ministerstva kultury, musel by být nejprve zpracován výzkumný záměr nebo projekt, přihlášen do veřejné soutěže a v soutěži uspět. Do soutěže se může přihlásit kdokoliv, samozřejmě po splnění předpokladů stanovených pro veřejnou

PŘÍLOHA 2 (pokračování)

soutěž a s možností přístupu ke kulturním statkům, které hodlá zkoumat. Přístup ke kulturním statkům, které jsou majetkem České republiky, což je případ Rukopisů, mají zaměstnanci (odborní pracovníci) organizací, které je spravují, případně externí členové řešitelských týmů, kteří jsou uvedeni v přihlášce výzkumného záměru nebo projektu do veřejné soutěže – v dohodě s těmito organizacemi. Bližší informace Vám poskytne Mgr. Hana Vondráčková, tel. 258085458, e-mail: hana.vondrackova@mker.cz;

Vážení pánové, přeji Vám ve Vaší práci hodně úspěchů!

Vážený pan
RNDr. Karel Nesměrák, Ph.D.
předseda České společnosti rukopisné
Jugoslávských partyzánů 21
160 00 Praha 6

PŘÍLOHA 3

VYSOKÁ ŠKOLA CHEMICKO-TECHNOLOGICKÁ V PRAZE
Oddělení pro vědu a výzkum

Česká společnost rukopisná
Ing. Jiří Urban
jednatel společnosti
Jugoslávských partyzánů 21
160 00 Praha

V Praze, 2. července 2008

Vážený pane jednatele,

obdržel jsem Váš dopis ze dne 16. června 2008. Vzhledem k historii RKZ, je Váš dopis pro pracovníky naší vysoké školy výzvou i potěšením. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze má k dispozici analytické instrumentální metody, které mohou provést průzkum obou rukopisů. Tým Centrálních laboratorii VŠCHT Praha ve spolupráci s Ústavem chemické technologie restaurování památek na Fakultě chemické technologie má dlouhodobé zkušenosti s průzkumem historických památek, navázal několik desetiletí trvající spolupráci s Národním muzeem, Národní knihovnou, Národní galerií, AVU a dalšími institucemi, které mají ochranu památek ve své náplni. VŠCHT Praha tedy disponuje velmi kvalifikovaným multidisciplinárním týmem pracovníků, kteří mají i rozsáhlou spolupráci s licencovanými restaurátory a historiky.

Při návrhu kombinace analytických technik pro průzkum RKZ jsme vycházeli ze znalosti dostupných informací o předcházejících průzkumech i jejich oponentních posudků. Pro první sled výzkumných prací proto navrhuje kombinaci následujících analytických metod:

- infračervená fotografie,
- RTG fotografie,
- optická a fluorescenční mikroskopie,
- elektronová mikroskopie,
- RTG fluorescenční analýza ve spojení s elektronovým mikroskopem,
- infračervená mikrospektroskopie,
- Ramanova mikrospektroskopie
- RTG diffraktometrie.

Navržené analytické metody mohou být podle potřeby doplněny o další postupy podle průběhu průzkumu (např. GC-MS, FSCA, MALDI-TOF).

Statigrafická analýza, pokud má být provedena nezpochybnitelným způsobem, vyžaduje odběr vzorku. Vzorek je odebrán odborným postupem a je ve velikosti jednotek mikrogramů, tj. vzorek mikroskopický, všechny navržené postupy jsou postupy vůči vzorku nedestruktivní, proto odebraný

Tel.: 220 443 232, e-mail: veda@vscht.cz, web: www.vscht.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, veřejná vysoká škola zřízená zákonem č. 111/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se sídlem Technická 5, 166 28 Praha 6 - Dejvice, IČ: 60461373, DIČ: C760461373. Bankovní spojení: ČSOB, č. účtu: 130197294/0300

PŘÍLOHA 3 (pokračování)

vzorek může být použit pro více typů analýzy a po provedení průzkumu archivován spolu se zkoumaným předmětem. Využití metod zcela nedestruktivních vůči zkoumanému objektu, tj. metod bez odběru vzorků, vede pouze k předběžným výsledkům, které lze zpochybnit především proto, že není definován přesný sled vrstev a hloubka provedené analýzy. Protože u RKZ existuje podezření, že jde o palimset, je odběr vzorků nutný.

Před vlastním provedením analýz je nutný souhlas majitele, správce předmětů. Přesnou cenu analýzy je však možno určit až po prohlídce zkoumaných předmětů realizačním týmem, po stanovení plánu analýzy, případně po stanovení míst odběru vzorků, jejich počtu a požadovaných informací. Tento plán je vždy sestavován ve spolupráci s majitelem (správcem) zkoumaného objektu, tj. za účasti jím pověřeného zástupce, stejně jako odběr vzorků. Nelze vyloučit nutnost převozu zkoumaných objektů do laboratoře VŠCHT Praha. Naše vysoká škola je schopna zajistit bezpečnost objektů, má k dispozici trezor v hlídaných prostorách. O průběhu analýzy je pořizována průběžná fotodokumentace, na závěr je zpracována podrobná analytická zpráva.

Vzhledem k tomu, že v žádném případě nelze přistoupit k průzkumu bez souhlasu majitele, správce objektu, prosím, kontaktujte, prosím, Mgr. Sekyru, zastupujícího ředitele knihovny Národního muzea a Váš záměr s ním konzultujte.

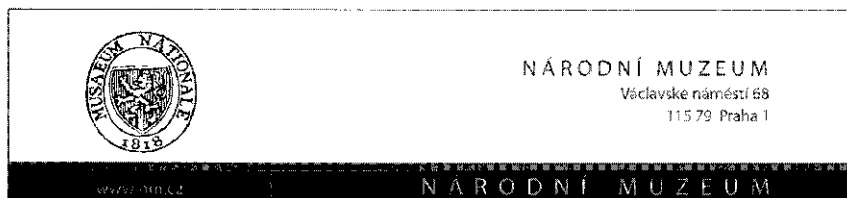
Pro projednání všech technických problémů ohledně analytických prací a rozborů kontaktujte vedoucí laboratoře molekulové spektrometrie Centrálních laboratoří VŠCHT Praha Ing. Miroslava Novotnou, CSc., (tel. 220 444 137, fax. 224 350 865, e-mail: Miroslava.Novotna@vscht.cz).

S pozdravem

Doc. Ing. Milan Pospíšil, CSc.
prorektor pro vědu a výzkum

PŘÍLOHA 4

NÁRODNÍ MUZEUM

Václavské náměstí 68

115 79 Praha 1

NÁRODNÍ MUZEUM

Čj. KNM 939/2008

Praha 28. 8. 2008

Vážený pan
ing. Jiří Urban
jednatel České společnosti rukopisné
Jugoslávských partyzánů 21
Praha 6

Věc: Žádost o povolení nového zkoumání Rukopisů

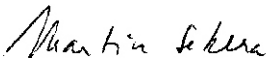
Vážený pane inženýre,

děkuji za zájem, který Vy a Česká společnost rukopisná soustavně věnujete problematice dvou rukopisů v našich sbírkách, Rukopisu Královédvorskému a Zelenohorskému.

Na Vaši žádost o zapůjčení Rukopisů k novému chemickému zkoumání bohužel musím odpovědět zamítavě. Dosavadní výzkumy společenských věd přinesly v minulosti již dostatečné důkazy o tom, že Rukopisy nejsou z té doby, do které se hlásí. Další potvrzování těchto závěrů novým chemickým výzkumem považujeme za zbytečné.

Navíc použití chemických metod, které vyžadují odběr (byť mikroskopického) vzorku, neodpovídá našim představám o konzervaci a uchování fondů. V současné době rychle se rozvíjející technické vědy jsou schopny jistě poskytnout i jiné, bezkontaktní metody zkoumání historického materiálu.

S pozdravem

Mgr. Martin Sekera, Ph.D.,

Brigit Krehl o Herderovi a Rukopisu zelenohorském

DANA MENTZLOVÁ

„*Rukopisy neztratily svoji přitažlivost jako mnohostranný předmět zkoumání,*“ říká paní Dr. Brigit Krehl v úvodu svého srovnání Herderovy Knížecí tabule a Libušina soudu [1]. Studie vyšla ve sborníku *Procesy kulturní integrace a desintegrace. Němci, Češi, Čechy v 19. století.*, který vydalo Collegium Carolinum, instituce zabývající se výzkumem historie, kultury a politiky českých zemí, resp. Čech a Slovenska. Knihovna Collegia Carolina je největší specializovanou sbírkou bohemik a sudetik v Německu.

Autorka Dr. Brigit Krehl učí na univerzitě v Postupimi na Institutu slavistiky, katedře západoslovanských literatur a kultur. V letošním roce přednáší hlavně témata z polské literatury. V minulosti se zabývala zejména výzkumem díla některých českých spisovatelů, např. Jana Skácela, K. H. Máchy, Jaroslava Durycha a J. S. Machara.

V úvodu studie nalezneme krátké shrnutí novější literatury o Rukopisech. Je zde citován Mojmir Otruba ze sborníku *RKZ – dnešní stav poznání*. V poznámce pod čarou je zmínka o *Faktech o protokolech RKZ* a Endersových pracích. Rukopisní obránci z 90. let jsou označeni jako „*vzdělání laikové*“. Rukopisy prý dávno zaujímají své místo jako kulturní svědectví národního obrození, jak u odborníků, tak u široké veřejnosti. Vědci se dnes při zkoumání Rukopisů soustřeďují na dva okruhy: na soudobé nebo přímo předcházející literární vlivy včetně otázky autorství a na problematiku mýtů.

Shrňme si nejprve stručně obsah článku:

I nejnovější vědecké práce zdůrazňují význam Herderových spisů na české národní obrození. Tu a tam (např. [2], [3]) se letmo zmiňuje souvislost Libušina soudu s Herderovou básní Knížecí tabule.

Domněnka o Herderově básni jako o předloze Libušina soudu má dlouhou tradici. Již Feifalik [4] považoval Knížecí tabuli za zdroj látky pro Libušin soud. Flajšhans ve svém paralelním komentáři k RZ [5] ukazuje na třech místech podobnost s Herderovou básní a zdůrazňuje také souhlas veršové formy.

Arnošt Kraus ve své knize [6] uvádí tři zpracování pověsti o Libuši. Kromě Libušina soudu a Herdera je to poměrně rozsáhlé veršované drama Založení Prahy z roku 1815 od známého německého spisovatele Clemense Brentana. Zpracování Brentanovo a Herderovo vycházejí z Hájkovy kroniky. Brigit Krehl soudí, že i pro Libušin soud byl významným zdrojem látky úsek z Hájkovy kroniky. Hájkova kronika pojednává o Libušině soudu nad zemany Rohoněm a Milovcem o dědictví. Libuše rozhodla, že dědictví patří Milovcovi a vyzvala Rohoně, aby se choval pokojně. Rohon však pronese ostrou kritiku Libuše jako vládkyně. Libuše si volí muže pomocí kouzelné síly svých sester. Poselství třiceti znamenitých mužů se pak vypraví pro knížete a najde jej orat pole. Libuše si vezme Přemysla za muže a společně se pak starají o pokoj a vzdělání svého lidu.

Herderova báseň Knížecí tabule začíná bezprostředně za Libušiným rozsudkem. Hovoří o reakci Rohoňově (jeho jméno zní u Herdera Rotzan), urážce kněžny a o Libušině mírné odpovědi, následuje několik veršů o studu účastníků soudu, které nemají ekvivalentní místo v Hájkově kronice. Následující pasáž, líčící marné usilování pánů o Libušinu ruku, se vztahuje k úseku Hájkovy kroniky, který předchází Libušin soud. V dalších verších se jeví podobnost k Libušině volbě muže. Od verše 63 čteme o poselství k Přemyslovi. Závěr básně pojednává o Libušině společné vládě s Přemyslem.

Rukopis zelenohorský se vztahuje toliko k vlastnímu Libušinu soudu. Již z toho plyne, že příbuznost látky se může projevit pouze v krátkém úseku Herderovy básně, pouze ve verších 6–25. Lexikální shody obou textů, na které se stále poukazuje, jsou proto tedy omezeny pouze na prvních 25 veršů Knížecí tabule z celkového počtu 144 veršů.

Chrudošův (Rotzanův) výbuch hněvu je jedním z míst, kde autoři poukazují na podobnost obou textů. Shoda spočívá v opakování slov „*gore ptencém – gore mužém*“ (u Herdera „*weh uns, Böhmen, weh uns*“). Toto opakování nenajdeme ani u Hájka, ani u Dalimila a Kosmy. Ovšem jak říká Birgit Krehl, nezkoumaly se rozdíly obou textů. Herderova báseň hovoří pouze o vystřídání ženy mužem, zatímco v LS je požadavek mužského panovníka spjat se zavedením nového právního systému, kde prvorozený bude dědicem. Tento motiv opět nenajdeme v kronikách. Spor dvou bratří ovládá v LS celý text až do výbuchu Chrudošova. Naproti tomu u Herdera nemá spor centrální roli. Nedozvíme se, o co ve sporu šlo a proč Libuše vyslovila ostrý rozsudek. Rozdíl není jen v námětu, ale sahá hlouběji.

V Knížecí tabuli a v Libušině soudu je odlišný ideál vlády. V obou textech dává Libuše vládu k dispozici. Je zvláštní, že Libušin soud neobsahuje přirovnání z ptačí říše, které používá Hájek: holubi pohrdli svým králem luňákem (tj. Libuší) a zvolili si ukrutného jestřába, který je pak bez příčiny trestal. U Herdera je místo jestřába sup a Libuše je přirovnána k holubici. Čeští páni nejsou přirovnáni k ničemu, v centru dění jsou spíše Libuše a Přemysl. Po Libušině odpovědi Chrudošovi se už žádný z pánů neujme slova a řeší se otázka volby knížete. Zato v LS hovoří ještě Ratibor o Chrudošově požadavku dědictví pro prvorozence.

V celém LS se projevuje důraz na právo zděděné po otcích, což u Herdera také nemá obdoby. Libuše na žalobu vlašťovky svolá sněm a navrhuje rozsudek: „*budeta im oba v jedno vlásti či se rozdělita rovnú měru*“. Rozhodnutí provádějí shromáždění páni. Zdůrazňuje se, že zákon odpovídá české tradici, přinesli jej otci s pluky Čechovými. Členové sněmu jsou pouze zástupci společného zákona. O tom hovoří též druhý fragment Rukopisu zelenohorského – Sněmy.

Systém vlády, propagovaný v Libušině soudu, je založen na „demokratickém“ stavovském uspořádání. Zcela jinou roli mají šlechtici v Herderově Knížecí tabuli.

Libuše se jich ani neptá na radu, ani se nepodílejí na rozhodnutích. Přemysl jasně říká, že král je železo, ale páni jsou býci, kteří pro něj orají. Herder zřejmě upřednostňuje monarchický princip vlády.

Zde autorka shrnuje, že v obou textech jsou sice lexikální shody a podobnosti, ale většinou vyplývají ze společné předlohy v kronikách. Stejná látka je však tematicky rozdílně zpracována.

Společná oběma textům je idealizace Libuše. Kněžna mezi shromážděnými pány vyznačuje důstojnost a hrdost. Tím se liší radikálně od Libuše u Kosmy, která si hoví jako rozmařilé ženy na vyšívaných poduškách. Herder již v úvodu básně chválí Libušinu moudrost, označuje kněžnu jako přítelkyni všech dobrých a spravedlivých. Libuše miluje lid jako matka své země. Je ochotna podřídit se zájmům země a posléze vládné dobře a šťastně spolu s Přemyslem.

Podle Macury [7] vstupuje Libuše do 20. století jako matka národa. O to překvapivější je, říká Birgit Krehl, že jako taková v Libušině soudu vůbec není jmenována ani popisována. Takřka každá zmínka o Libuši je v RZ doprovázena odkazem na její otcovský trůn: „*v Libušině otně zlaté sídle*“, „*vsta Libuša s otña zlata stola*“, „*slavná kněžno s otña zlata stola*“. Společně se zmiňovaným zákonem, který „*prinesechu otci naši*“ vytváří text výrazné vědomí tradice, která má národní ráz, protože se odlišuje od německé.

Všechny uvedené aspekty Libušiny postavy se podle Birgit Krehl spojily v pozdějších uměleckých dílech, například v dramatu hraběte Kolovrata Krakovského Libuše (1871), v opěře Libuše Bedřicha Smetany a v Grillparzerově dramatu Libussa (1872).

Tvrzení o blízkosti obou textů se ve značné míře opírá o použití desetislabičného trochejského verše. Již Feifalik tvrdil, že Herder převzal desetislabičný verš po vzoru Goethově z jihoslovanského desaterce. Feifalik však soudil, že falzátor RZ opíral svůj veršový rozměr také o Goetha.

Flajshans píše, že RZ je psán týmž veršem jako Herderova Knížecí tabule, veršem v české epice všech dob neznámým, s touž chybnou přerývkou. Autorka zde odděluje dvě tvrzení: že desetislabičný verš Rukopisů neodpovídá rytmickým zvyklostem středověkých českých veršů (což podle ní ukázal Jakobson, ale dodáváme, že Enders podrobil Jakobsonovu studii přísné kritice), a že desetislabičný verš ukazuje na přímý vztah Knížecí tabule a LS. Jakobson soudil, že desetislabičný verš RZ vzal Hanka nejspíše z jihoslovanských písní, možnost převzetí od Herdera neuváděl. RZ je podobný srbským desatercům ještě více než RK, protože má velmi častý předěl po čtvrté slabice, který je u tradičních srbských desaterců závazný.

V Herderově Knížecí tabuli je předěl po čtvrté slabice také poměrně častý. Odlišné jsou však u Herdera četné přesahy (enjambement). V celé básni jich je přes třicet, více než pětina všech veršů. Zajímavé je, že v Libušině přímé řeči nejsou takřka zastoupeny. To působí dojmem klidu a vyrovnanosti, jistě jednotvárnosti a starobylosti. Naproti

tomu v řeči Přemysla či „vypravěče“ je enjambement časté, což vyjadřuje napětí a neklid.

Právě tím se Herderův text liší od Libušina soudu, ve kterém se nevyskytuje žádné enjambement. Birgit Krehl se proto kloní k názoru, že desetislabičný verš RZ byl převzat přímo z jihoslovanské poezie, nikoli přes Herdera či Goetha. Svědčí pro to prý též Hankova překladatelská činnost.

Autorka uzavírá svou studii: vliv Herderovy Knížecí tabule na Libušin soud nelze stoprocentně vyloučit, ale vzhledem k závažným rozdílům se zdá spíše nepravděpodobný. Vliv Herderových spisů jako celku na český i slovanský prostor je však nepochybný.

Dodejme, že v Endersově Estetickém rozboru bychom našli další znaky poezie Rukopisů, podle kterých by bylo možné oba texty porovnat. Zejména formule a formulové obraty, ale například i figury, jsou typické znaky poezie Rukopisů i jiných orálních skladeb, ale v Knížecí tabuli se vyskytují jen zřídka.

Článek Birgit Krehl je pro nás přátele Rukopisů zajímavý tím, že se nepřipojuje k řadě „objevů“, co Hanka všechno znal a kde všude mohl čerpat pro Rukopisy. Naopak zdůrazňuje jedinečnost Rukopisu zelenohorského. Přestože autorka soudí, že RZ vychází z Hájkovy kroniky, sama nachází některé významné rozdíly: zejména důraz na právníkou tematiku v RZ. Článek je sympatický také tím, že kriticky přezkoumává starší tvrzení o RKZ.

Poznámky

[1]	Krehl, B.: Die Fürstentafel von J. G. Herder und die so genannte Handschrift Libušin Soud (Libušes Gericht): ein Textvergleich. In: <i>Prozesse kultureller Integration und Desintegration. Deutsche, Tschechen, Böhmen im 19. Jahrhundert</i> . Veröffentlichungen des Collegium Carolinum, Band 103. München, R. Oldenbourg 2005, s. 135–160.	[3]	Udolph, L.: Böhmisches Sagen in Herders Fassung. <i>Germanoslavica</i> 7:12 (2000), 125–130.
[2]	Drews, P.: <i>Herder und die Slaven. Materialien zur Wirkungsgeschichte bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts</i> . München, Otto Sagner 1990.	[4]	Feifalik, J.: <i>Über die Königinhofer Handschrift</i> . Wien, Karl Gerolds Sohn 1860.
		[5]	Flajšhans, V.: Přepis a poznámky. In: <i>Rukopisy královédvorský a zelenohorský</i> . Praha, Česká grafická unie 1930, s. 61–65.
		[6]	Kraus, A.: <i>Alte Geschichte Böhmens in der deutschen Literatur</i> . St. Ingbert, Röhring Universitätsverlag 1999.
		[7]	Macura, V.: <i>Český sen</i> . Praha, Lidové noviny 1998, str. 88–96.

Brdy a naše Rukopisy

JIŘÍ URBAN

Když je dnes pozornost doma i za hranicemi upřena k Brdům, nebude od věci připomenout, co se o nich dovídáme z Rukopisu zelenohorského a jak se k tomu stavěli někteří učenci.

Mezi kmety, které kněžna Libuše svolává na Vyšehrad k soudnímu řízení je jmenován i „*Jarožir ot Bred vletorečných*“ (RZ v. 38).

Hermenegild Jireček se před sto lety vyjádřil takto: „*RZel. charakterisuje Brda, nazýváje jich vlto-řečné, čemuž rozumíme tak, že z Brd splývalo mnoho potoků a ty že bývaly občas hojny na vodu a ta že bystře splývala dolů s jedné stráně k Vltavě, s druhé k Litavě (Ljutavě, t. j. řece divoké), čemuž ve skutečnosti opravdu tak. Samo slovo ‚vlto-řečný‘ souvisí se jménem ‚Vlt-ava‘.*“

Václav Flajšhans se ve svých *Poznámkách* k fotografickému Vojtěchovu vydání Rukopisů z roku 1931 vyslovil stručně: „*Jarožir: jméno nedoložené, chybné; vletorečných: nedoložené a nemožné.*“

Miroslav Komárek ve sborníku *RKZ – Dnešní stav poznání* (1969) má ke slovu „vletorečných“ toto: „*v stč. neznámé, nesprávně utvořené z Vltava řeka.*“

Julius Enders v *Jazykovědném rozboru* oponuje, že by „vletorečný“ bylo utvořené jak praví Komárek, ale ani se plně neztotožňuje s Jirečkem a předkládá jiný výklad vodohojnosti Brd:

Věcně jsou „Brdy vodohojné“ dobře odůvodněny – v jiné spojitosti – též v knize J. Krále Kde se rozkládal Vyšehrad, Nový Bydžov 1947, str. 190 nn. Řeka Berounka (Mže) tekla kdysi jiným korytem a působila spolu s Vltavou velké povodně právě pod Brdy na území, jež bylo při soutoku obou řek poněkud užší než dnes. Proto se mluví v LS o tom, že Jarožir pocházel „od Brd“, nikoli přímo „z Brd“, z pahorků, hřebenů, a proto je asi toto místo chápáno jako často zaplavované. Méně pravděpodobným se zdá, že by byly míněny prameny stékající z hřebenů Brd, neboť „řeka“ (pres tri reky, LS) má již dnešní význam většího říčního toku. Také nevíme, proč by měly být Brdy jako kopce bohatší na vodu než jiná pohoří.

Odpověď na položenou otázku lze vyvodit z tvaru tohoto pohoří. Brdy nemají tak strmé svahy jako jiné naše hory a už jen toto dává předpoklad, aby se zde voda více držela.

Zajímavý doklad o výjimečnosti Brd, pokud se týče vody, přináší kniha Jana Čáky *Střední Brdy, krajina neznámá* (1998), odkud cituji:

Vyslovil-li před sto a více lety geolog Jan Krejčí svá slova o podobnosti Brd se Šumavou, pak právě v připomenuté dvojici údolí má toto přirovnání největší

oprávnění. I přes všechny přeměny, jimiž poznamenalo Brdy 20. století, tady stále ještě přetrvává prvotní syrový ráz lesa s vysokým stupněm vlhkosti. Ano, bylo to právě množství vláhy, jež vtiskovalo nitru Brd nejvýraznější charakteristiku. Brdy tvoří takzvanou povrchovou hydr6logickou houbu, tj. sběrnou srážkových vod, charakteristickou velkou vlhkostí nejbližšího vzduchového obalu a výškou srážek. To je citát z jiné odborné studie o centrálních Brdech, tentokrát od hydrologa prof. dr. Václava Lásky.

A skutečně – stačí tu jen vzpomínky starých pamětníků. Ti shodně stvrzují, že i v časech parného léta proudila v příkopech podél lesních cest voda, že všechna lesní údolí byla tak mokrá, že se tu nedalo přejít bez nabrání do bot. Co jmen v lesích nese dodnes názvy Bahna a Bláta, i když už je v těch místech dávno sucho! A nebyla to jen údolí, mokré byly i nejvyšší polohy Brd. Například na samém temeni Toku musela být vozová cesta vyložena kmínky těsně vedle sebe naskládanými, aby se kola vozů nepropadala. Takovým cestám se v Brdech říkalo dřevěnka. Podobným zařízením bývaly hatě, což byl jednoduchý, na úrovni terénu zřízený most přes mokřinu s mělkým dnem. (Například Budytina hať někde u Třitrubeckého potoka, připomínaná již v roce 1353.)

O nebezpečně mokřích Brdech vyprávějí i staré zkazky. Jednu z nich zaznamenal rožmitálský učitel Václav Matoušek: v bahniskách v okolí Malého Toku zmizel prý kdysi vozka i s fůrou s koňmi, když sem zabloudil.

Recenze

„Slavme slavně slávu Slávův slavných“ Slovanství a česká kultura 19. století. Sborník příspěvků z 25. ročníku sympozia k problematice 19. století, Plzeň, 24.-26. února 2005. K vydání připravili Zdeněk Hojda, Marta Ottlová, Roman Prahel. Praha, Koniash Latin Press 2006. ISBN 80-86791-32-7.

V závěrečných dnech února 2005 byl v plzeňské Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje pořádán již 25. ročník sympozia k problematice Slovanství. Na bezmála půltisíci stránkách sborníku z konference také padlo – jak jinak – nejméně třináct zmínek o Václavu Hankovi. A jenom jediná neopomněla ho zdůraznit coby padělatele. Jsou tu například statě od Petra Kalety (Masarykův ústav AV ČR) o Hankově národním uvědomění, vědomí slovanské příslušnosti, o konzultaci nové lužickosrbské gramatiky. Marta Ottlová a Milan Pospíšil (Ústav hudebních věd FF UK) se věnují problematice slovanského světa formovaného Hankovými padělký. Hankův podnět

k pojednání o umění doby Karla IV. pro mladého ruského důstojníka Alexandra N. Popova si vybral za svůj námět Roman Prahel (Ústav pro dějiny umění FF UK). O oslavách při výročí Hankova úmrtí referuje Daniela Kodajová (Historický ústav SAV). Mířjam Moravcová připomíná Hankův vliv na vytvoření soudobého slovanského oděvu.

Blanka Hemelíková (Ústav pro českou literaturu AV ČR) pak připomíná posměšné verše na Václava Hanku od Karla Havlíčka z roku 1847:

*U dveří tam stojí sloup
a u sloupu rytíř Václav Váceslavič Hanka,
na krku mu visí červená svatá Anka,
na prsou je přišit svatý Vladimír,
ten se na nás mračí jako výr:
„nebudete-li, vy šelmy, císař ctiti
budu vás notně knutem mlíti!“*

Sborník bude asi pro mnohé překvapením, jak je to vůbec možné, že „notorický padělatel“ stačil se ještě obírat vedle falsifikátů něčím záslužnějším. Ale Hanka, jako nešťastný nálezece RK, je tu po právu řazen mezi významné postavy první poloviny 19. věku.

RADOMIL ŠOLC

Pátková Hana: Česká středověká paleografie. České Budějovice, Bohumil Němec – Veduta 2008. 280 str. ISBN 978-80-86829-38-8.

Nová publikace Doc. PhDr. Hany Pátkové, Ph.D. – na jejíž předchozí paleografické práce jsem ve Zprávách již upozorňoval (srv. *Zprávy České společnosti rukopisné* IV/4, str. 105 a *Zprávy České společnosti rukopisné* V/17, str. 6) – představuje první českou celistvou paleografickou práci vydanou za posledních sto (!) let, které uběhly od vydání Friedrichovy *Učebné knihy paleografie latinské* (Praha 1898).

Po úvodní kapitole, zaměřené na definici paleografie a jejímu vztahu k příbuzným oborům z pomocných věd historických, následuje kapitola věnovaná vývoji paleografie od nejstarších dob do dnes. Je škoda, že v části věnované historii paleografie v Českých zemích se čtenář nedozví nic o Rukopisném sporu, v němž tato věda hraje významnou úlohu.

Dalších sedm kapitol (3.–9. kapitola) je věnováno terminologickým otázkám písma (jednotlivé struktury písma; základní morfologický popis výborně doplněný náčrtý, bohužel s drobnou chybou na str. 42), problematice identifikace a rozlišování písarských rukou, způsobům psaní a držení pera, způsobům čtení a jeho vazbám na

jazyk a grafiku textu, soudobé výuce psaní v písarských školách, vnější formě rukopisu. V pro rukopisníky nejzajímavější 8. kapitole věnované psacím látkám a psacímu náčiní bohužel chybí jakékoliv informace o chemických procesech spojených se stárnutím inkoustů, či o metodách hmotného průzkumu rukopisů. Autorka zahrnuje nesprávně pod pojem *inkoust* i barvy (rumělka, minium, tuš). Informace o pojivech zcela chybí.

Nejrozsáhlejší část publikace (72 stran textu a 78 stran příloh), zabírá 10. kapitola věnovaná vývoji latinského písma od starověku do konce přelomu 15. a 16. století. Výklad je velmi názorně ilustrován množstvím kvalitních obrazových příloh, doplněných transkripcí.

Posledních šest kapitol je věnováno (někdy až příliš stručně) problematice číslic, ligatur, brachygrafii, interpunkci a diakritice, kryptografii a konečně výčtu důležitých typů středověkých knih. Knihu uzavírá rejstřík citovaných autorů a obsáhlé německé resumé. Za pozornost stojí i rozsáhlý poznámkový aparát dosahující 465 poznámek pod čarou.

Přes výše uvedené drobné výtky lze publikaci Doc. Pátkové rozhodně doporučit každému zájemci o paleografii.

KAREL NESMĚRÁK

Členské zprávy

Za Otakarem Kuklou

Došla nás smutná zpráva, že 2. července 2008 odešel k otcům PhDr. Otakar Kukla, známý historik umění, přední znalec a propagátor Muchova díla a také člen České společnosti rukopisné. Zájem o Rukopisy a následně i o členství v naší Společnosti v něm probudil Dr. Enders, s nímž pan doktor Kukla vedl čilou korespondenci, přerванou Endersovým úmrtím v roce 2005. Pan doktor Kukla se bohužel nedočkal zveřejnění svojí vzpomínky *Jak se z nás stali přátelé*, kterou připravil pro vydání Endersova sborníku. Česká společnost rukopisná ztrácí v jeho odchodu ryzího člověka a odborníka na umění právě v době, kdy se zájem o Rukopisy oživuje z kruhů uměleckých.

JIRÍ URBAN

Zpráva o XV. řádné valné hromadě České společnosti rukopisné

Patnáctá řádná valná hromada ČSR se uskutečnila v sobotu 26. dubna 2008, na již tradičním místě v salóncu restaurace U Pešků v Národním domě na Vinohradech. Valné hromady se zúčastnilo čtrnáct členů ČSR.

Program valné hromady byl zahájen ve 13 hodin předsedou Společnosti Dr. Karlem Nesměrákem, který po úvodním slovu přednesl *Zprávu o činnosti ČSR za rok 2007*. Následovala *Zpráva o Knihovně ČSR za rok 2007*, podaná knihovníkem Společnosti Ing. Jaroslavem Gaganem a konečně *Zpráva o finančním hospodaření ČSR za rok 2007*, přednesená za nepřítomného pokladníka Společnosti Mgr. Danu Mentzlovou jednatelkou Společnosti Ing. Jiřím Urbanem. Správnost hospodaření následně potvrdil revizor Společnosti Ing. arch. Radomil Šolc. Ke zprávám Výboru ČSR nebylo připomínek.

V odborné části valné hromady vystoupili s příspěvky Ing. arch. Radomil Šoc (*Ženy kolem Libuše*) a Ing. Jaroslav Gagan (*Divadlo a RKZ*). Následovala volná diskuse.

Patnáctá řádná valná hromada ČSR byla ukončena v 17 hodin. KAREL NESMÉRÁK

Zpráva o Knihovně ČSR za rok 2007

Knihovna České společnosti rukopisné v roce 2007 získala patnáct svazků, z toho dvanáct svazků bylo darovaných; děkujeme dárcům Ing. Gaganovi, Prof. Drsovi, paní Maršálové, Mgr. Mentzlové a Ing. Urbanovi.

Zásluhou pana Hugo Kuzníka z Orlové jsme získali další část knižní pozůstalosti po panu Břetislavu Barašíkovi (15 nových signatur). Celkem má tzv. Barašíkova knihovna 39 signatur, ale protože se v řadě případů jedná o konvoluty, dohromady jde o 71 titulů.

Knihovna naší Společnosti nyní disponuje celkem 640 svazky. V roce 2007 byl poměrně malý počet výpůjček, ale objevili se dva zájemci – nečlenové Společnosti. Vyšli jsme jim vstříc. Stále se zvyšuje počet přístupů a s ním i počet odkazů na naše stránky na Internetu.

Jak už bylo uvedeno v loňské zprávě, na adrese <http://books.google.com/> se dají najít naskenované knihy a časopisy z amerických universit ve formátu PDF. Objevujeme tam další vzácné knihy o našich Rukopisech, např. ruské překlady RK od Nikolaje Berga, Wratislawův anglický překlad Záboje, polský překlad od Lacha-Szyrmy, Fejfalíkův článek o MPKV aj.

JAROSLAV GAGAN

Nové číslo účtu ČSR a pomněnka k placení členských příspěvků

Výbor ČSR oznamuje všem členům změnu čísla bankovního účtu Společnosti. Nové číslo účtu je: **223 260 897/0300**

Zároveň si dovoluujeme připomenout členům jejich povinnost uhradit členské příspěvky, které jsou jediným řádným příjmem naší Společnosti a slouží zejména k hrazení výdajů za vydávání Zpráv ČSR a rozšiřování spolkové knihovny. Roční členské příspěvky jsou již řadu let v nezměněné výši, tedy:

- výdělečně činný člen: 200 Kč
- studující, důchodci, nezaměstnaní: 100 Kč.

Členské příspěvky lze uhradit třemi způsoby:

1. bankovním převodem na účet ČSR u Československé obchodní banky, účet číslo: 223 260 897/0300,
2. poštovní poukázkou na adresu pokladníka ČSR: Mgr. Dana Mentzlová, U Zvoňičky 45, Mirošovice, 251 66 pošta Senohraby.
3. osobně pokladníkovi ČSR na každé schůzce a akci ČSR.

Dary a dobrovolné vyšší členské příspěvky jsou vítány.

Drobné zprávy za rok 2008

- Nakladatelství Toqqa vydalo knihu Radovana Lovčí *Alice Garrigue Masaryková. Život ve stínu slavného otce*; na třech stránkách je popsán rukopisný spor.
- Česká televize ČT 2 vysílala 12. ledna 2008 101. pořad 333 – literární revue s názvem *Písmo a knihy rukopisné*. Osm minut bylo věnováno Rukopisu královédvorskému, průvodci Jan Lukeš a Jan Schmid navštívili Dvůr Králové a pan farář Jan Czekala je zavedl do rukopisné kobky. Potom navštívili Městské muzeum, kde hovořili s ředitelkou Šárkou Hulíkovou na téma pravosti RK.
- Internetový server <http://www.komiks.cz/> uveřejnil 17. ledna 2008 recenzi komiksu *Šifra mistra Hanky*, kterou napsal Robert Jan Hřebíček.
- Mladá fronta DNES otiskla 24. ledna 2008 článek Jana Zieglera *Američanka, která milovala Prahu* o Charlottě Garrigue Masarykové, kde mj. napsal: „*Asi nejtěžší životní zkoušky prožila se svým mužem v roce 1886 za časů rukopisných bojů ... V české společnosti byly dlouho brány rukopisy Královédvorský a Zelenohorský jako důkaz starobylé literární vyspělosti Čechů. Filolog Jan Gebauer, historik Jaroslav Goll a sociolog Masaryk dokázali, že jsou to moderní padělky, z jejichž autorství byl později usvědčen Václav Hanka.*“
- Časopis *Dějiny a současnost* (1/2008) otiskl recenzi Magdalény Pokorné na knihu Roberta Saka *Josef Jungmann. Život obrozenec*. Recenzentka mj. napsala: „*Zejména Jungmannův vztah s Josefem Dobrovským je sledován po celé dlouhé období. Snad nejostřejší spory mezi oběma těmito velikány vypukly v souvislosti s diskusí o pravosti Rukopisů. Jungmann byl jejich objevem nadšen, Dobrovský byl v této věci skeptik. (V návaznosti na tyto pasáže pak Sak rekapituloval i závěry starší literatury, zda Jungmann mohl být jedním z autorů této nově objevené literární památky.)*“
- Časopis HOST, měsíčník pro literaturu a čtenáře (1/2008) otiskl recenzi Vojtěcha Čepeláka *Rukopisy K&Zfecit? na komiks Šifra mistra Hanky*.
- Univerzita Palackého v Olomouci vydala publikaci Miroslava Komárka *Studie z diachronní lingvistiky*. Výbor studií obsahuje mj.: Jazykovědná problematika RKZ; Odkaz Josefa Dobrovského a boje proti RKZ.
- V den 40. výročí založení Divadla Husa na provázku (15.3.2008) byla premiéra inscenace *Rukopis Královédvorský*. Recenzi představení od Luboše Marečka otiskla Mladá fronta DNES (26.3.2008) pod názvem *Režisérka patosem přebila Rukopis královédvorský*. Recenzent mj. napsal: „*Cenná je režisérčina snaha podívat se oslavně a vznešeně na památku, která – byť nepravá – sehrála nemalou roli při budování českého sebevědomí.*“ O též představení napsal Vladimír Hulec v *Divadelních novinách* (7/2008): „*Tálská se nezabývá pravostí Rukopisů, není pro ni důležité ani jejich historické ukotvení. Zajímá ji básnivost jejich jazyka a dramatická příběhů, jež převádí až do ritualizované podoby.*“
- Časopis *Dějiny a současnost* (4/2008) uveřejnil recenzi komiksu *Šifra mistra Hanky*.
- *Lidové noviny* (17.5.2008) otiskly na titulní straně článek Martiny Klapalové *Nový boj o pravost rukopisů: mýlil se TGM?*

- Televize Nova (17.8.2008) uvedla ve zpravodajské relaci Televizní noviny zprávu redaktora Adama Halmašihó *Padělky prověří chemická analýza*.
- Na zámku Zelená Hora u Nepomuku je instalována v Libušině sálu výstava České společnosti rukopisné *Aj, vsia Praha mlčie v jutřniem spani* ke 190. výročí nalezání RZ a RK.
- Časopis *Pod Zelenou Horou* (2/2008) otiskl článek Pavla Motejzika *Za Rukopisem zelenohorským*. Autor zmiňuje nedávnou výstavu originálů RK a RZ v Národním muzeu, zprávu televize Nova o chystaném novém chemickém průzkumu RKZ a také informaci Dr. Marty Vaculínové z Národního muzea o budoucí výstavě věnované pouze Rukopisům a rukopisnému boji.
- Nakladatelství Academia vydalo knihu *Spoléhámť se docela na zkušené přátelství Vaše... Vzájemná korespondence historiků Josefa Jirečka a Václava Vladivoje Tomka z let 1858–1862*. Oba byli obránci Rukopisů a tehdy začala protirukopisná kampaň v *Tagesbote aus Böhmen*.
- Časopis *Rozrazil* (3/2008) přinesl rozhovor *Těžko zůstat nezasažen... o přebásnění Rukopisů s bohemistkou Ester Novákovou*. Na poslední sedmou otázku „*Co bys vzkázala těm, kdo se i dnes bijí za pravost Rukopisů?*“ odpověděla: „*Mě osobně argumenty proti pravosti Rukopisů přesvědčují, jako čestinář-odborník akceptuji současně vědecké stanovisko. Ale jako soukromě osobě jsou mi obhájci Rukopisů sympatičtí. Co bych jim vzkázala? Ať věří. Tvůrci RKZ by měli radost.*“
- Časopis *History revue* (9/2008) otiskl článek Luboše Ypsilon Kolářka *Staročeské rukopisy: Zločin ve prospěch národa?* Článek končí odstavcem: „*Boj vzplane znovu. V roce 2017, při dvoustem výročí objevení nejslavnějších českých falzifikátů, chce Česká společnost rukopisná dokázat jejich pravost chemickou analýzou starobylého písma.*“
- Časopis *Enigma* (9/2008) otiskl článek Petra Brzokoupila *Spor o Rukopisy: Jsou to opravdu falzifikáty?* Autor shrnul historii rukopisného sporu na čtyřech stranách. O posledním výzkumu napsal: „*Známý spisovatel faktu Miroslav Ivanov se v letech 1967–1971 pokusil společně s vědci z Kriminallistického ústavu Veřejné bezpečnosti definitivně vyřešit otázku Rukopisů. Jejich pátrání nakonec nebylo úspěšné.*“
- Český rozhlas 2 – rádio Praha vysílá v neděli ráno *Toulky českou minulostí*. Posledních pět pořadů bylo věnováno Rukopisům (*Lež je vždycky o krok před pravdou, Příliš mnoho objevů, Stín falzátora, Kolik váží čest národa, Geniální padělatel*). Pořady připravuje Josef Veselý a všechno vychází z knížek spisovatele Miroslava Ivanova.
- Obec Hoříněves oslavila začátkem září 2008 výročí 770 let od první zmínky o obci. V rodném domě Hankově byla 6.9.2008 přednáška a diskuse na téma *Význam Václava Hanky v českém národním obrození*.
- Literární noviny (2008/39) otiskly článek Viktora A. Debnára *Obránci Rukopisů*. Připomíná exilového básníka Zdeňka Rutara, který v 60. letech přeložil do americké angličtiny RKZ.
- Na internetových stránkách časopisu *Respekt* je uveden článek Davida Klimeše *Český údel udavačů o Milanu Kunderovi*. Autor článku napsal: „*Fanoušci světoznámého spisovatele se pustili do boje proti pravosti nalezeného dokumentu – jakýsi boj o Rukopisy v opačném gardu.*“
- Lidové noviny (18.10.2008) v příloze *Kulturní revue* otiskly rozhovor s autory patnácté hry Divadla Jára Cimrmana, která se jmenuje *České nebe* a premiéra bude 28.10.2008. Zdeněk Svěrák mj. řekl: „*Třeba pasáž o Rukopisech. Ta se z velké části skládá z historických faktů a jen tu a tam jsou naše vsuvky, vtípy, komické formulace. ... Spor o Rukopisy, který se vleče dvě stě let, se totiž vleče dál. Existuje Česká společnost rukopisná, ČSR, a ta má v plánu dokázat jejich pravost, jako už jiné společnosti před nimi. Není to žádná recese, myslí to naprosto vážně.*“
- Akademie věd ČR zveřejnila 21. října 2008 své stanovisko k případu Milana Kundery, v němž odmítá závěry, učiněné na základě jednoho písemného dokumentu a konstatuje: „*Původnost a věrohodnost každého písemného dokumentu je nutně ověřovat všemi dostupnými prostředky. K prohlášení jakéhokoli písemného pramene, který se dotýká závažné otázky veřejného zájmu a zároveň osobní cti člověka, za dokument věrohodný, nestačí vyjádření jediné osoby nebo jediné instituce. Vždyť i Rukopisy Královédvorský a Zelenohorský byly už v 19. a 20. století zkoumány řadou metod humanitních i přírodních věd, a proto je zarážející, když se ve 21. století nekriticky vyvozují jednoznačné závěry z izolovaně nahlížené archiválie. To je mj. případ dokumentace týkající se údajného podílu M. Kundery na zatčení M. Dvořáčka.*“
- Česká televize ČT2 (2.12.2008) uvedla v cyklu *Brána poznání, Hledači času* pořad *Šifra mistra Hanky*. Tomáš Hibi Matějčiek a Karel Jerie vytvořili komiks inspirovaný dlouholetým sporem o pravost Rukopisu královédvorského.

Česká společnost rukopisná (založena 1932)

Jugoslávských partyzánů 21, 160 00 Praha 6

e-mail: rkz@kix.fsv.cvut.cz

IČO: 492 801 80

Bankovní spojení:

ČSOB, č. ú.: 223 260 897/0300

WWW stránky o RKZ:

<http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/>

WWW stránky ČSR:

<http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/>

Elektronická konference o RKZ:

rkz-l@kix.fsv.cvut.cz

Zprávy České společnosti rukopisné

ISSN 1213-9033

Řada VII, číslo 2, vyšlo: 29. prosince 2008.

MK ČR E 13420.

Vydává Česká společnost rukopisná, Jugoslávských partyzánů 21, 160 00 Praha 6.

E mail: rkz@kix.fsv.cvut.cz. On-line přístupno na <http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/>.

Vychází nepravidelně, nejméně dvakrát ročně. Rediguje RNDr. Karel Nesměrák, Ph.D.